

TEXT A FOTO: ONDŘEJ HAVELKA

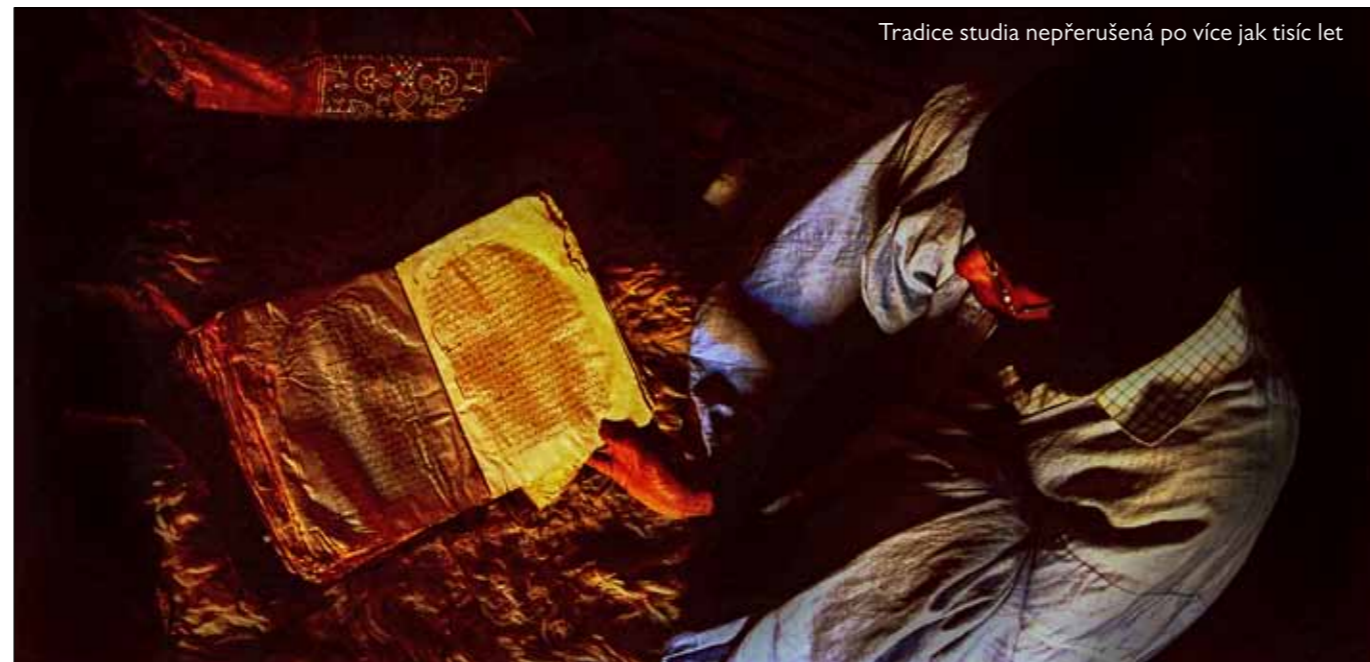
POZNÁVÁNÍ jiného

V tomto čísle vrcholí dobrodružství naší minisérie o putování Mauretánii. Naši dva cestovatelé dorazí do nejstarší africké knihovny. Jaké překážky je cestou ještě čekají a bude stát zážitek za to? Pojdte s nimi, právě vystupují z vlaku.

Pokud bychom vystoupili jinde než ve vesnici, byli bychom opět uprostřed zaminované pouště neznámo kde. Útěchou nám byly jen koleje, po kterých bychom asi došli do vesnice. Měli jsme zásobu vody a pár jahodových sušenek.

Vyskočili jsme a vlak po chvilce odjel. Po půl hodině nejspíše chůze po pražcích pod úžasnou noční oblohou jsme našťástí došli do vesnice Choum. Uchýlili jsme se do jediného osvětleného místa, a tím byla velká čajovna se dvěma zapálenými svíčkami. Někteří hosté popíjeli čaj, jiní prostě spali na koberci položeném přímo na písku. Krátce jsme se připojili k těm prvním a potom dlouze k těm druhým. Probudili jsme se až v devět hodin ráno, kdy kolem nás už bylo pěkně rušno. Kávovary bublaly, dýmky voněly a lžičky cinkaly pravidelným rytmem o šálky s čajem. S úlekem jsme se vymrštili ze země a ihned zkontrolovali věci. Nikdo nám nic nevzal a kupodivu nás lidé přátelsky pozdravili a nabídli i čaj. Vida. I Mauretánie nabídla svou vlídnější tvář.

Brzy jsme zjistili, že jednou týdně, právě to ráno poté, co projede vlak, vyráží několik terénních vozů do nejbližší civilizace. Je to asi 70 kilometrů. Bohužel, terénní auta vyrazila před hodinou, a tedy znovu pojedou až za týden. Jeden džíp tam sice ještě stál, ale jeho majitel chtěl naprosto přemrštěnou částku za svezení, a to my, stopaři, ze zásady odmítáme. Po pořádném

Tradice studia nepřerušena po více jak tisíc let

občerstvení jsme proto vyrazili pěšky po vyjeté cestě. Dál už našťástí nebyly miny a zásobu pitné vody jsme měli skoro na týden. Po dvou dnech náročné chůze v měkkém písku ve čtyřiceti stupních jsme dorazili do města Atar a odtud stopem pokračovali do kouzelné vesničky Chinguetti, založené v roce 777, která se později coby významné město, důležitá zastávka obchodních karavan a středisko učenců tehdejšího arabského světa stala sedmým nejsvětějším místem islámu. Vrcholu své slávy dosáhlo Chinguetti v 17. století, kdy bylo povinnou zastávkou karavan směřujících do Mekky. Kontrolovalo tak obchod se solí v oblasti Sahary. Kdysi mělo pět velkých knihoven s tisícovkami knih, které sem lákaly učence a básníky z dalekých zemí.

Když jsme dorazili do nejstarší nepřetržitě fungující knihovny v Africe a ověřili, že si můžeme vzít ozdobně psaný korán ze 13. století jen tak do ruky a prolistovat si jej, cítili jsme odměnu za náročnou a nebezpečnou cestu, která sem vede. V malé knihovně postavené z pravidelných kamenů skládaných na sucho bez spojovacího materiálu je stále, příjemné klima. Obdivovat tam můžete zejména knihy s náboženskou a vědeckou tematikou středověkých madras (islámských

Dotýkat se prastarého Koránu je zvláštní pocit

Činnost větru

DOMINIK RUBÁŠ

I když se to na první pohled možná ani nezdá, vítr se na utváření tvarů reliéfu podílí velmi znatelně. A to především v suchých územích, která nejsou chráněna vegetačním pokryvem – v pouštích. Vanoucí vítr je schopný přemísťovat velké množství prachu a písku.

V místech, odkud vítr materiál odnáší, mohou vzniknout tzv. pouštní dlažby, tedy plochy s kamenitým povrchem. Naopak v oblastech, do kterých je písčitého materiálu přinášeno, vznikají obrovské písečné přesypy – duny. Známe jsou např. z africké pouště Sahary či z pouští v jižní Americe. I v České republice máme menší písečné přesypy. Vznikaly v sušších geologických obdobích, v dobách, kdy zde bylo málo vegetace. V dnešní době jsou však přesypy do značné míry zarostlé. Setkáme se s nimi například na tzv. Moravské Sahare na Hodonínsku, v pruhu kolem železniční trati mezi stanicemi Bzenec-přívov a Rohatec.

Vítr ovšem nevytváří pouze písečné duny. Jeho dlouhodobé působení na povrchy skal může vést k ohlazení a k obroušení těchto skal a ke vzniku tzv. hranců (obroušených balvanů) či skalních převisů a hřibů.

Velkou zajímavostí jsou tzv. spraše. Ty se vyskytují ve značné míře i v ČR a vyvinuly se na nich vůbec ty nejurodnější půdy – černozemě. Spraše vznikly navátím velkého množství prachu z oblastí ležících stovky kilometrů daleko od našeho území. Dělo se tak během poslední doby ledové.

Jak je vidět, vítr má obrovskou sílu. Pro důkazy nemusíme jezdit do daleké Afriky. Jak již víme – tvary reliéfu vzniklé činností větru jsou dobře patrné i v naší zemi.

KRÁLOVSKÁ RODINA

Cassiopeia

Zdravím vás, mladí astronomové a badatelé po noční obloze.

V dnešním povídání bychom se podívali na jednu královskou rodinu na nebi. Ano, čtete dobře, je zde celá jedna rodina. Nejprve si představíme královnu Kasiopeiu a jejího manžela Cefeua.

Souhvězdí Kasiopea naleznete snadno, vypadá jako W (dvojitě vé) a Cefeus je vedle ní v podobě kosočtverce. Královna Kasiopea prý byla velmi hezká, ale pyšná. Vychloukala se, že je krásnější než vodní nymfy Nereidy, což dopálilo Poseidona, který měl za manželku právě jednu z Nereid. Proto poslal na království mořskou obludu, aby vše zničila. Nešťastní rodiče podle rady věštírny museli svoji dceru Andromedu obětovat přikovanou ke skále u mořského břehu právě této obludě. Naštěstí ji osvobodil Perseus. Přes svoji pychu se dostala královna na hvězdnou oblohu, avšak podle bájí Nereidy dosáhly toho, že je blízko pólu, takže musela trávit půl noci hlavou dolů. Tolik báje. My víme, že se jsou

vymyšlené a že věštění je těžký hřích proti prvnímu přikázání.

Zpět k souhvězdí. Stojí za to, neboť je bohaté na hvězdy. Například hvězda Cih (uprostřed onoho W) je tzv. novám podobná, je to bílý obr, který občas rozpíná svůj plynný obal z deseti na osmáct slunečních poloměrů. Od 11. listopadu 1572 se objevila v tomto souhvězdí jasná nová hvězda – supernova. Velmi pečlivě ji studoval Tycho Brahe, dánský astronom, který je pochován v Praze v Týnském chrámu. Tato supernova byla v nejjasnějším období vidět i ve dne, avšak postupně její jasnost klesala, až přestala být opět viditelná. Zbytky po tomto výbuchu se dodnes rozpínají rychlostí 4 000 až 5000 km za sekundu.

I obyčejným triedrem pak můžete pozorovat otevřené hvězdokopy M52, M103 a NGC 457. Příště se podíváme na další členy této královské rodiny.

REDAKCE

Oblečení djellaba je ideální pro horké a suché počasí Mauretánie.

Foto: Tili Credner - wikipedia.org, Carina - Adobe stock